

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA ZAMONAVIY DUNYONING TARBIYASIGA TA'SIRI

Buxoro davlat universiteti
Maktabgacha ta'lim kafedrası dotsenti
M.M.Nigmatova
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabasi
Z.O'.Nematova

Annotatsiya: *Maqolada dolzarb muammolardan biri - zamonaviy voqelikda bolaning shaxsiyatini rivojlantirish ko'rsatilgan. Zamonaviy "qiyin" dunyoning xarakteristikasi, uning rivojlanish tendentsiyalari zamonaviy bolalar shaxsiyatining qulay rivojlanishi uchun xavf sifatida namoyon bo'ladi. Zamonaviy dunyoda bolaning shaxsiy rivojlanishi uchun qulay shart-sharoitlarni yaratish orqali atrof-muhitning salbiy ta'sirini bartaraf etish yo'llari taklif etiladi.*

Аннотация: *в статье представлена одна из актуальных проблем – развитие личности ребенка в современных реалиях. Дается характеристика современного «сложного» мира, тенденций его развития, которые представляют собой риск для благоприятного развития личности современных детей. Предлагаются пути преодоления негативного влияния среды через создание благоприятных условий для личностного развития ребенка в современном мире.*

Abstract: *the article presents one of the urgent problems – the development of the child's personality in modern realities. The characteristic of the modern «difficult» world, tendencies of its development which are represented as risk for favorable development of the personality of modern children is given. The ways of overcoming the negative influence of the environment through the creation of favorable conditions for the personal development of the child in the modern world are proposed.*

Kalit so'zlar: *shaxsiyat, shaxsiy o'zgarishlar, shaxsiy o'zgarishlar xavfi, rivojlanishning ijtimoiy holati.*

Ключевые слова: *личность, личностные трансформации, риски личностных трансформаций, социальная ситуация развития.*

Keywords: *personality, personal transformations, risks of personal transformations, social situation of development.*

Zamonaviy dunyo doimo o'zgarib turadi, uning tuzilishi va rivojlanish tendentsiyalarini tushunish bugungi kunning dolzarb va muhim vazifasidir. Ta'lim sohasida murakkab zamonaviy dunyoning xususiyatlarini tushunish uning yosh avlodga ta'sirini baholash, shaxsiy rivojlanish xavfini aniqlash, ta'lim jarayoni uchun to'g'ri strategiyani tanlash va bolaga zarur yordam ko'rsatish uchun zarurdir. o'z vaqtida.

Bugungi kunda zamonaviy dunyo murakkab dunyo ekanligi hamma tomonidan tan olingan. 21-asrda dunyo dunyo tartibining murakkab tizimi bo'lib, avvalgisidan sezilarli darajada farq qiladi. "Murakkab" zamonaviy dunyoning shakllanishining sabablari va harakatlantiruvchi kuchlari iqtisodiy, siyosiy, ijtimoiy jarayonlardir. Bular yuqori texnologiyalarni ishlab chiqish va joriy etish, jamiyatni axborotlashtirish, ijtimoiy-madaniy inqilob, globallashuv va transformatsiyaning boshqa ko'rinishlari, insoniyat jamiyatida ro'y berayotgan tizimli inqilobdir.

Murakkab dunyo yangi turdagi insonni, murakkab qadriyatlar, g'oyalar va malakalar tizimiga ega bo'lgan, zamonaviy sharoitlarda mavjud bo'lishi mumkin bo'lgan shaxsni talab qiladi. Doimiy o'zgarishlar shaxsning o'zida o'zgarishlarni talab qiladi, chunki u endi odatiy shakllarda yashay olmaydi, o'rganilgan formulalarni takrorlaydi va eskirgan va vazifalarni hal qilishga imkon bermaydigan bilimlarni qo'llay olmaydi. Bu murakkab dunyoda faqat murakkab odam o'zini qulay his qilishi mumkin, ya'ni bunday turli, hatto eng oldindan aytib bo'lmaydigan hayotiy vaziyatlarni qanday engishni biladi.

Bugungi kunda jamiyatda ijtimoiy rishtalar va axloqiy tamoyillarning buzilishiga olib keladigan, o'z navbatida, odamlarning muhosasizligi, tajovuzkorligi va achchiqlanishini keltirib chiqaradigan, shaxsning ichki dunyosini buzadigan juda ko'p muammolar mavjud. Bilimga, madaniyatga, mehnatga qiziqish kabi ijtimoiy qadriyatlar yo'qoladi [1]. Va bu qiyin va beqaror davrda barcha ijtimoiy guruhlar himoya va qo'llab-quvvatlashga muhtoj. Avvalo, bu masala bolalarga tegishli, chunki bolalar aholining eng zaif toifasi hisoblanadi.

Zamonaviy dunyodagi o'zgarishlar bolalik rivojlanishida yangi ijtimoiy vaziyatni keltirib chiqaradi, yangi imkoniyatlar ochadi, yangi texnologiyalarni joriy qiladi, lekin ayni paytda bolalarning shaxsiy rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatadigan turli xil xavflarni keltirib chiqaradi. Zamonaviy bolalarning shaxsiy o'zgarishlari xavfi aloqa jarayonida buzilishlar, qiymat-semantik sohada, hissiy sohada, ota-onalar va bolalar munosabatlaridagi buzilishlar va boshqalar kabi ko'rinishlarni o'z ichiga oladi.

Birinchidan, jamiyatdagi keskinlikning kuchayishi, nizolarning kuchayishi, ommaviy axborot vositalarining salbiy ta'siri, tajovuzkorlikning namoyon bo'lishi zamonaviy bolalarda tashvish, tajovuzkorlik, ziddiyatning kuchayishi, muloqot qilish qobiliyatining buzilishiga olib keladi. Salbiy xulq-atvor namunalarning doimiy namoyon bo'lishi, salbiy qadriyat yo'nalishlarining uzatilishi shaxsning qiymat-semantik sohasining deformatsiyasiga, axloqiy g'oyalarning buzilishiga, shafqatsizlik, ekstremizm, vandalizmning odatiy xatti-harakat normasi sifatida namoyon bo'lishiga olib keladi. zamonaviy odam. Qadriyatlar va shaxsiy ma'nolarning shakllanmagan tizimi shaxsiy o'zini o'zi belgilashda muammolarga, bolaning madaniy an'analaridan, o'z-o'zini rivojlantirish qadriyatlaridan, ta'lim, ijodkorlikdan, axloqiy yo'naltirilgan xulq-atvordan ajralishiga olib keladi.

Ikkinchidan, bu bolaning ijtimoiylashuvining eng muhim instituti sifatida oilaning ahvolini va inqirozini yanada kuchaytiradi. To'liq bo'lmagan oilalarning ko'payishi,

ajralishlar, nizolar, oiladagi zo'ravonlik, avlodlar o'rtasidagi munosabatlarning buzilishi, mahrumlik, bola-ota va nikoh munosabatlaridagi nomutanosiblik sharoitida bolaning shaxsiyatini rivojlantirish xavfi shakllanadi, bu esa ijtimoiy muammolarga olib kelishi mumkin. noto'g'ri moslashish, deviatsiya, normal ijtimoiylashuv jarayonining buzilishi, ijtimoiy etimlikning paydo bo'lishi.

Uchinchidan, ta'lim tashkilotlari, bolalar va o'smirlar birlashmalarining ta'lim-tarbiya ishlarining yetarli darajada samarali bo'lmaganligi tufayli oilaning o'z vazifalarini bajara olmasligi, ijtimoiy guruhlar, buzg'unchi va ekstremistik guruhlarning bolaning rivojlanishiga jiddiy ta'sir ko'rsata boshlashiga olib keladi. bu esa voyaga yetmaganlar jinoyatchiligining, deviant xulq-atvorning oshishiga olib keladi.

To'rtinchidan, zamonaviy ta'limdagi muammolar, aniq ta'lim strategiyasining yo'qligi, ta'lim xizmatlarini ko'rsatishdagi ustuvorlik zamonaviy bolalarni ta'lim jarayonida o'qitish jarayoniga olib keladi, tashkilotlar o'z-o'zidan amalga oshiriladi. O'quv jarayoni kognitiv faoliyat va qiziqishlarni rivojlantirishga qaratilgan emas, shuning uchun zamonaviy bolalarda motivatsiya, qiziqish va ijodkorlik istagi yo'q.

Zamonaviy bolalarning shaxsiy rivojlanishi uchun jiddiy xavflar jamiyatni axborotlashtirish orqali yuzaga keladi [3]. Zamonaviy bolalar, ya'ni "raqamli" avlod, ijtimoiylashuv jarayoniga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan, kattalar va bolalar dunyosi o'rtasida vositachi bo'lgan Internet, axborot texnologiyalari ta'siri ostida rivojlanadi va hududni belgilaydi. proksimal rivojlanish. Bolalar raqamli texnologiyalarni asosan o'z-o'zidan va mustaqil ravishda o'zlashtiradilar, kattalar esa bu jarayonni nazorat qilmaydi. Bu shaxsiy o'zgarishlar xavfini o'z ichiga oladi.

Bolalarning shaxsiy rivojlanishining xususiyatlarini o'rganish uchun MADOU "Chelyabinskning 473-sonli bolalar bog'chasi" ga boradigan maktabgacha yoshdagi bolalarning ota-onalari o'rtasida so'rov o'tkazildi. So'rov davomida biz maktabgacha yoshdagi bolalarning o'yin o'ynashga qancha vaqt sarflashlari, zamonaviy ommaviy axborot vositalarining tajovuzkorlik va tashvish darajasiga ta'siri bilan qiziqdik.

So'rov natijalariga ko'ra, biz zamonaviy maktabgacha yoshdagi bolalar ko'p vaqtlarini kompyuterda va Internetda o'tkazishlarini aniqladik. Smartfon, planshet, kompyuter uchun kuniga 4-5 soatdan ko'proq vaqt bolalarning 60 foizini o'tkazadi, bu ularning barcha bo'sh vaqtlarini oladi. Aksariyat bolalar Internetda multfilmlarga, YouTube videolarini tomosha qilishga va kompyuter o'yinlarini o'ynashga sarflagan vaqtlaridan oshib ketishdi. Shu bilan birga, ota-onalarning atigi 40 foizi o'z farzandlarining kompyuterda vaqtini cheklashga harakat qilishlarini ta'kidladilar.

So'rov natijasida ota-onalar smartfon, planshetning bolalarning hissiy holatiga salbiy ta'sirini qayd etishdi. O'yinlarda ko'p vaqt o'tkazadigan maktabgacha yoshdagi bolalarda tashvish, tajovuzkorlik va asabiylashish darajasi oshadi. Ota-onalar texnik vositalar bilan ishlash vaqtini cheklashga harakat qilganda, bolalarda salbiy hissiy reaksiyalar, qichqiriq, qattiq qo'llik, jahldorlik namoyon bo'ldi.

Ota-onalar o'rtasida o'tkazilgan so'rov shuni ko'rsatdiki, ular bolalarga etarlicha e'tibor bermaydilar, oilaviy an'analar, birgalikda dam olishning o'rnatilgan tizimi yo'q. Bolalarning doimiy ravishda o'z ishlari bilan band bo'lishi ota-onalarning katta qismiga mos keladi, chunki bola chalg'itmaydi, ularga uy ishlarini bajarishga imkon beradi. Bolalarda muloqot qilish qobiliyati rivojlanmaydi, ota-onalar bilan o'zaro munosabatlar, hissiy aloqalar buziladi.

Shunday qilib, so'rov natijalariga ko'ra, biz maktabgacha yoshdagi bolalarda quyidagi shaxsiy deformatsiyalar mavjudligini aniqladik:

a) bolalarning shaxsiy muloqotda aloqa o'rnatishga qodir emasligi, muloqot qilish istagi, shu jumladan oila davrasida yuzaga kelgan kommunikativ sohadagi buzilishlar;

b) Zamonaviy bolalarning shaxsiy rivojlanishi uchun jiddiy xavflar jamiyatni axborotlashtirish orqali yuzaga keladi [3]. Zamonaviy bolalar, ya'ni "raqamli" avlod, ijtimoiylashuv jarayoniga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan, kattalar va bolalar dunyosi o'rtasida vositachi bo'lgan Internet, axborot texnologiyalari ta'siri ostida rivojlanadi va hududni belgilaydi. proksimal rivojlanish. Bolalar raqamli texnologiyalarni asosan o'z-o'zidan va mustaqil ravishda o'zlashtiradilar, kattalar esa bu jarayonni nazorat qilmaydi. Bu shaxsiy o'zgarishlar xavfini o'z ichiga oladi.

Bolalarning shaxsiy rivojlanishining xususiyatlarini o'rganish uchun MADOU "Chelyabinskning 473-sonli bolalar bog'chasi" ga boradigan maktabgacha yoshdagi bolalarning ota-onalari o'rtasida so'rov o'tkazildi. So'rov davomida biz maktabgacha yoshdagi bolalarning o'yin o'ynashga qancha vaqt sarflashlari, zamonaviy ommaviy axborot vositalarining tajovuzkorlik va tashvish darajasiga ta'siri bilan qiziqdik.

So'rov natijalariga ko'ra, biz zamonaviy maktabgacha yoshdagi bolalar ko'p vaqtlarini kompyuterda va Internetda o'tkazishlarini aniqladik. Smartfon, planshet, kompyuter uchun kuniga 4-5 soatdan ko'proq vaqt bolalarning 60 foizini o'tkazadi, bu ularning barcha bo'sh vaqtlarini oladi. Aksariyat bolalar Internetda multfilmlarga, YouTube videolarini tomosha qilishga va kompyuter o'yinlarini o'ynashga sarflagan vaqtlaridan oshib ketishdi. Shu bilan birga, ota-onalarning atigi 40 foizi o'z farzandlarining kompyuterda vaqtini cheklashga harakat qilishlarini ta'kidladilar.

So'rov natijasida ota-onalar smartfon, planshetning bolalarning hissiy holatiga salbiy ta'sirini qayd etishdi. O'yinlarda ko'p vaqt o'tkazadigan maktabgacha yoshdagi bolalarda tashvish, tajovuzkorlik va asabiylashish darajasi oshadi. Ota-onalar texnik vositalar bilan ishlash vaqtini cheklashga harakat qilganda, bolalarda salbiy hissiy reaksiyalar, qichqiriq, qattiqqo'llik, jahldorlik namoyon bo'ldi.

Ota-onalar o'rtasida o'tkazilgan so'rov shuni ko'rsatdiki, ular bolalarga etarlicha e'tibor bermaydilar, oilaviy an'analar, birgalikda dam olishning o'rnatilgan tizimi yo'q. Bolalarning doimiy ravishda o'z ishlari bilan band bo'lishi ota-onalarning katta qismiga mos keladi, chunki bola chalg'itmaydi, ularga uy ishlarini bajarishga imkon beradi. Bolalarda muloqot qilish qobiliyati rivojlanmaydi, ota-onalar bilan o'zaro munosabatlar, hissiy aloqalar buziladi.

Shunday qilib, so'rov natijalariga ko'ra, biz maktabgacha yoshdagi bolalarda quyidagi shaxsiy deformatsiyalar mavjudligini aniqladik:

a) bolalarning shaxsiy muloqotda aloqa o'rnatishga qodir emasligi, muloqot qilish istagi, shu jumladan oila davrasida yuzaga kelgan kommunikativ sohadagi buzilishlar;

b) hissiy sohadagi buzilishlar, tajovuzkorlikning namoyon bo'lishi, video kontentni tomosha qilishda tashvishlanish, zo'ravonlik namoyishi bilan o'yinlar;

v) Internetga qaramlikning natijalari - Internetdan haddan tashqari yuklashga bo'lgan intilish, kompyuter o'yinlariga ishtiyoq, multifilmlar va video materiallarni kechayu kunduz tomosha qilish.

Bunday sharoitda zamonaviy jamiyatning ishlab chiqarish jarayonini bartaraf etish yo'llarini, bolalarning shaxsiy ishlab chiqarishdagi jarayonlarni olish va bartaraf etishlarini izlash zarur. Bolaning shaxsiy yordami mumkin bo'lgan vaqtini o'z vaqtida olish, ishlab chiqarish va tarbiyasida aniqlangan muammolarning oldini olish, va yordam ota-onalariga yordam va ko'rsatish zarur.

Bolalar bilan ishlashda shuni kerakki, bolalik bilan ishlashda muammolarga e'tibor bermaslik muammosi jiddiy va tuzatib bo'lmaydigan yo'qotishlarga, shaxsiyatning shixiiga, noto'g'ri moslashishga, antisotsial shaxsiillishumakiyatga katta-harakati va boshqalar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Mahmudovna N. M. Systemic Approach to Education //EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION. – 2022. – Т. 2. – №. 2. – С. 184-191.

2. Нигматова М. М., Мирзаева Д. Ш. РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСТВА ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С ПОМОЩЬЮ АРТ ПЕДАГОГИКИ //Вестник науки и образования. – 2021. – №. 14-3 (117). – С. 31-34.

3. Нигматова М. М., Мирзаева Д. Ш. АРТ-ТЕРАПИЯ, КАК СРЕДСТВО АДАПТАЦИИ ДЕТЕЙ РАННЕГО ВОЗРАСТА К ДОО //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2022. – Т. 2. – №. 1. – С. 1209-1215.

4. Nigmatova M. RAQAMLI O'YINLAR BOLALARNI O'QITISH USULI SIFATIDA //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2021. – Т. 3. – №. 3.

5. Mahmudovna N. M. et al. FUNDAMENTALS OF USING STEAM TECHNOLOGY IN PRESCHOOL EDUCATION SYSTEM OF UZBEKISTAN //International Journal of Early Childhood. – Т. 14. – №. 03. – С. 2022.

6. Нигматова М. М. и др. СПОСОБЫ ЭФФЕКТИВНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ МАТЕМАТИКЕ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ //Academy. – 2020. – №. 3. – С. 76-78.

7. M.Nigmatova. МАКТАБДА YETTI YOSHLI BOLALAR UCHUN MOSLASHUV DARSLARINI TASHKIL ETISH. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ.(buxdu. uz) 22 (22). 2022/10/3

8. M.Nigmatova. BOLALARNI MAKTABGA TAYYORLASHDA MAKTAB VA MTT HAMKORLIGI. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). 22 (22). 2022/10/3
9. M.Nigmatova. MURAKKAB DUNYO MURAKKAB INSON: TELEVIDENIYE VA INTERNETNING BOLALAR SHAXSIGA SALBIY TA'SIRI. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). 22 (22). 2022/10/3
10. M.Nigmatova. MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASASI VA BOSHLANG'ICH TA'LIM O'RTASIDAGI UZVIYLIK. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). 22 (22). 2022/10/3
11. M.Nigmatova. MAKTABGACHA TA'LIM VA UMUMIY O'RTA TA'LIMNING O'ZARO INTEGRATSIYASI. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). 22 (22). 2022/10/3
12. M.Nigmatova. TA'LIM MUASSASALARI O'RTASIDA UZVIYLIK TIZIMINI YARATISH MEKANIZMLARI. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). 22 (22). 2022/10/3
13. M.Nigmatova. Maktabgacha ta'lim tizimida o'yinlar texnologiyasi. INTEGRATION OF SCIENCE, EDUCATION AND PRACTICE. SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL. 2022/7/16. 831-833 bet.
14. Maxmudovna N. M. et al. MAKTABGA TAYYORLOV YOSHI BOLALARINI SHAXSIY KOMPYUTERLARDAN GIGIYENIK TOGRI FOYDALANISHGA ORGATISH //BOSHQARUV VA ETIKA QOIDALARI ONLAYN ILMIIY JURNALI. – 2022. – Т. 2. – №. 2. – С. 153-159.
15. Maxmudovna N. M. et al. AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN BOLALAR SALOMATLIGINI SAQLASHDA FOYDALANISH //BOSHQARUV VA ETIKA QOIDALARI ONLAYN ILMIIY JURNALI. – 2022. – Т. 2. – №. 2. – С. 37-43.
16. M.Nigmatova. MAKTABGACHA TALIMDA KOMPETENTSIYAVIY YONDASHUV. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). –2021. –Т.3. №. 3.- С.2021/6/18.
17. Avezov S. НАВОИЙ ИЖОДИДА ФОЛЬКЛОР АНЪАНАЛАРИ //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2020. – Т. 1. – №. 1.
18. Avezov S. O'qituvchi nutq madaniyati kompetentligi //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2021. – Т. 5. – №. 5.
19. Avezov S. "ALPOMISH" DOSTONI-O'ZBEK XALQI TARIXINING BADIY IFODASI //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2020. – Т. 1. – №. 1.
20. Safarovich A. S. Some Comments on the Collection and Recording of Sources of Bukhara Folklore //International Journal of Culture and Modernity. – 2021. – Т. 11. – С. 50-53.
21. Safarovich A. S. MAKTABGACHA TA'LIM TASHKIOTLARIDA TOVUSH MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHDA INTEGRATIV JARAYON LOYIHASI //PEDAGOGS jurnali. – 2022. – Т. 1. – №. 1. – С. 122-123.
22. Umarova G. U. Formation of Mathematical Representations in Children of the Middle Group by Means of Didactic Games //EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION. – 2022. – Т. 2. – №. 2. – С. 387-391.

23. Sharipova I. F., Umarova G. U. Some methods for calculating limits //Journal: JOURNAL OF ADVANCES IN MATHEMATICS. – Т. 10. – №. 7.

24. Умарова Г. У. МЕТОДОЛОГИЯ ФОРМИРОВАНИЯ МАТЕМАТИЧЕСКИХ ПОНЯТИЙ //Вестник науки и образования. – 2021. – №. 16-2 (119). – С. 97-100.

25. Umarova G. Bolalarning iqtisodiy bilimdonligini rivojlantirishda matematik tasavvurlarni shakllantirish mashg'ulotlarining ahamiyati //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2021. – Т. 3. – №. 3.

26. Umidullaevna U. G. The influence of logical tasks on the formation of cognitive processes in preschool and primary school age //Middle European Scientific Bulletin. – 2021. – Т. 11.

27. Umarova G. U. THE INFLUENCE OF LOGICAL TASKS ON THE FORMATION OF COGNITIVE PROCESSES IN PRESCHOOL AND PRIMARY SCHOOL AGE //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 7. – С. 1086-1092.

28. Хамраева, Н. А. (2020). Развитие речи у детей. Проблемы педагогики, (3 (48)), 28-30.

29. Хамраева Н. А., Салимова Н. К. ТЕМЫ И ЗАДАЧИ НАУКИ КУЛЬТУРЫ РЕЧИ //BOSHQARUV VA ETIKA QOIDALARI ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2022. – Т. 2. – №. 2. – С. 11-16.

30. Хамраева, Нигора. "ЯЗЫК-НЕОБХОДИМОЕ УСЛОВИЕ СУЩЕСТВОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО ОБЩЕСТВА." Involta Scientific Journal 1.4 (2022): 282-288.